

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4101-08-08/2011
P/11/070

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2012 r.

Pan
Prof. dr hab. inż. Stanisław Adamczak
Rektor
Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82), zwanej dalej: *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Politechnikę Świętokrzyską w Kielcach (Politechnika lub Uczelnia) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2011.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 marca 2012 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Rektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie skontrolowaną działalność Uczelni.

Formułując ocenę pozytywną, NIK uwzględniła w szczególności: prawidłowe wydatkowanie środków pochodzących z budżetu państwa na naukę, osiągnięcie zakładanych celów badawczych w wyniku realizacji skontrolowanych projektów, przyjęcie dokumentu strategicznego pt. *Strategia Rozwoju Politechniki Świętokrzyskiej* oraz monitorowanie realizacji przewidzianych w nim działań, a także rosnący udział środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w przychodach z tytułu działalności naukowo-badawczej.

1. Politechnika Świętokrzyska powstała na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 września 1974 r. w sprawie przekształcenia Kielecko-Radomskiej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Kielcach w Politechnikę Świętokrzyską (Dz. U. Nr 34, poz. 200). Podstawowe zadania Uczelni określa art. 13 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r., Nr 164, poz. 1365, ze zm.), do których należy w szczególności kształcenie studentów w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych w pracy zawodowej, prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych, a także kształcenie i promowanie kadr naukowych. Na Uczelni funkcjonują cztery wydziały: Mechatroniki

i Budowy Maszyn, Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki oraz Zarządzania i Modelowania Komputerowego.

W latach 2009-2011 poziom finansowania badań naukowych prowadzonych przez Uczelnię charakteryzował się spadkiem przychodów ze środków przeznaczonych na badania naukowe pochodzących ze źródeł krajowych i jednocześnie znaczącym wzrostem przeznaczonych na ten cel przychodów ze środków budżetu Unii Europejskiej i środków własnych.

W latach 2009-2011 przychody Uczelni wyniosły łącznie 245.399,3 tys. zł, z których 14.642,3 tys. zł (6%) pochodziło ze środków finansowych na naukę, 18.448,0 tys. zł (7,5%) ze środków budżetu Unii Europejskiej, a pozostałą część – 212.309,0 tys. zł (86,5%) stanowiły przychody własne, w tym kwota 5.395,1 tys. zł (2,2%) pochodziła z działalności gospodarczej, a kwota 185.034,3 tys. zł (75,4%) – z działalności dydaktycznej. Przychody Uczelni ze sprzedaży ekspertyz wyniosły 530,6 tys. zł (0,2%), a ze sprzedaży licencji – 11,2 tys. zł (0,004%). Nie uzyskano natomiast żadnych przychodów z tytułu wdrożeń. Udział środków przeznaczonych na prowadzenie badań naukowych wzrósł w badanym okresie z 8.052,4 tys. zł w 2009 r. do 13.749,6 tys. zł w 2011 r., co stanowiło odpowiednio: 11,1% i 15,3% przychodów ogółem jednostki. Relacja uzyskanych przez wydziały Uczelni środków dotacji przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na prowadzenie działalności statutowej wykazywała tendencję malejącą i wynosiła: 2,8% w 2009 r., 2,4% w 2010 r. i 1,9% w 2011 r. Zwiększał się znacząco udział środków pozyskiwanych z budżetu Unii Europejskiej, który w 2009 r. wynosił 3,3% przychodów ogółem, natomiast w 2009 r. już 7,8%, a w 2011 r. – 10,6%. Koszty działalności Uczelni w kontrolowanym okresie wyniosły ogółem 237.371,0 tys. zł, z czego na realizację projektów wydatkowano kwotę 8.137,0 tys. zł (3,4%), a na działalność statutową 5.653,6 tys. zł (2,4%). W latach 2009-2011 Politechnika osiągnęła łączny zysk netto w wysokości 8.028,3 tys. zł.

2. W badanym okresie przeciętne zatrudnienie w Uczelni kształtowało się na poziomie 865 osób, w tym liczba pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych wynosiła 319 osób i stanowiła 36,8% ogółu zatrudnionych. Ustalony przez Senat Uczelni roczny wymiar godzin dydaktycznych (*pensum*) dla stanowiska profesora wynosił 210 godzin, a dla adiunkta i asystenta 240 godzin i sytuował się w górnej granicy dopuszczalnego ustawowo limitu (120-240 godzin) określonego w art. 130 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, ze zm.). Nie korzystano z możliwości obniżania wymiaru pensum dydaktycznego w stosunku do pracowników naukowo-dydaktycznych wykazujących szczególne zaangażowanie w prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych.

W poszczególnych latach akademickich wzrastało obciążenie dydaktyczne pracowników naukowo-dydaktycznych ze 110.094 godzin w roku akademickim 2009/2010 (w tym 48.426 godzin ponadwymiarowych) do 116.083 godzin w roku akademickim 2010/2011 (w tym 48.101 godzin ponadwymiarowych). Ponadto, liczba pracowników naukowo-dydaktycznych, którym powierzono zajęcia dydaktyczne w wymiarze przekraczającym liczbę godzin ponadwymiarowych wzrosła z 215 w roku akademickim 2009/2010 do 219 w roku akademickim 2010/2011.

Średnia wieku pracowników posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego oraz tytuł naukowy profesora była stosunkowo wysoka i wynosiła odpowiednio 60-61 i 64-65 (w odniesieniu do pracowników, dla których Politechnika była podstawowym miejscem pracy). Pomimo, iż wszystkie cztery wydziały Uczelni posiadały prawo do nadawania stopnia naukowego doktora, a trzy wydziały – doktora habilitowanego liczba przewodów doktorskich i habilitacyjnych przeprowadzonych w latach 2009-2011 utrzymywała się na relatywnie niskim poziomie. W kontrolowanym okresie 21 przewodów doktorskich i dwa habilitacyjne zakończyły się uzyskaniem stopni naukowych, a 13 pracowników Politechniki uzyskało odpowiednio stopień naukowy doktora (dziewięć osób) oraz doktora habilitowanego (cztery osoby) w wyniku przewodów zakończonych na innych uczelniach.

3. Zaangażowanie Uczelni w realizację projektów badawczych (własnych, habilitacyjnych i promotorskich) utrzymywało się na stałym poziomie i wynosiło 33 w 2009 r., 30 w 2010 r. i 33 w 2011 r.; wzrosła natomiast liczba projektów badawczych zamawianych finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (z 0 w 2009 r. do 3 w 2011 r.) oraz zadań realizowanych w ramach podstawowej działalności statutowej (z 70 w 2009 r. do 121 w 2011 r.), w ramach których zwiększono liczbę zadań w dziedzinie badań podstawowych. Tendencję zniżkową wykazała liczba realizowanych w Politechnice projektów rozwojowych, która w 2009 r. wynosiła cztery, a następnie w 2011 r. spadła do zaledwie jednego. Na niskim poziomie również utrzymywało się zaangażowanie jednostek naukowych Uczelni w realizację zadań w ramach współpracy naukowej z zagranicą finansowanej ze środków budżetu państwa na naukę. Liczba projektów międzynarodowych współfinansowanych ze środków międzynarodowych wynosiła trzy w latach 2009 i 2010 oraz dwa w 2011 r. W badanym okresie wydziały Uczelni nie realizowały projektów celowych ukierunkowanych na bezpośrednie zastosowanie ich wyników w praktyce.

Spośród 31 projektów zakończonych i rozliczonych przez Uczelnię w latach objętych kontrolą do szczegółowego badania wybrano 10 (32,3%) o łącznej wartości 3.955,8 tys. zł. Wszystkie poddane badaniu projekty zostały zakończone osiągnięciem zakładanego celu badawczego w czasie przewidzianym na ich realizację. W grupie wybranych do kontroli projektów badawczych, dziewięć stanowiły projekty badawcze własne w dziedzinie badań podstawowych. Efektem tych projektów były publikacje, uzyskanie stopni naukowych, a także nawiązywanie kontaktów naukowych z innymi ośrodkami badawczymi oraz opracowanie metodyki badań i konstrukcja stanowisk badawczych. Jeden z badanych projektów (*Opracowanie oraz wstępna weryfikacja procedury diagnozowania metodą emisji akustycznej konstrukcji metalowych ze szczególnym uwzględnieniem mostów stalowych*) miał charakter projektu rozwojowego nastawionego na zastosowania praktyczne, jednakże w raporcie końcowym z jego realizacji nie zamieszczono informacji na temat wykorzystania jego wyników w praktyce.

Podstawowe jednostki Uczelni wykazywały niską skuteczność w zakresie pozyskiwania środków na realizację projektów badawczych. W latach 2009-2011 wydziały Politechniki złożyły do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego 125 wniosków o finansowanie projektów badawczych, z których zaledwie 22 (17,6%) zostało pozytywnie rozpatrzonych. Przyczyny odmowy dofinansowania wynikały m.in. z niewłaściwej kalkulacji

kosztów (głównie zawyżonych kosztów wynagrodzeń, aparatury i usług), zbyt małego stażu pracy przyszłych wykonawców projektu, niewłaściwie ujętej problematyki tematu badawczego oraz nieprawidłowo sformułowanych zadań badawczych w harmonogramie projektu.

W badanym okresie Politechnika współpracowała z krajowymi i zagranicznymi podmiotami w zakresie prowadzonych badań naukowych i prac rozwojowych (m.in. były to uczelnie wyższe, instytuty naukowo-badawcze, jednostki samorządu terytorialnego i przedsiębiorcy). W ramach tej współpracy Uczelnia uczestniczyła w sześciu konsorcjach naukowo-przemysłowych, współpracowała z kilkunastoma jednostkami naukowymi, polskimi i zagranicznymi i z 19 zakładami przemysłowymi województwa świętokrzyskiego oraz uczestniczyła w dziewięciu targach branżowych.

4. W latach 2007-2011 działalność badawczo-rozwojową prowadzoną przez jednostki naukowe Uczelni cechowała relatywnie niska efektywność naukowa. Wyniki badań naukowych zdecydowanie częściej (prawie pięciokrotnie) publikowano w czasopismach recenzowanych wymienionych w wykazie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego aniżeli w prestiżowych czasopismach naukowych o obliczonym współczynniku wpływu w danej dziedzinie nauki wyróżnionych przez *Journal Citation Reports (ISI Web of Science)*. Wskaźnik liczby publikacji w tych ostatnich czasopismach z tzw. listy filadelfijskiej przypadającej na jednego pracownika naukowego i naukowo-dydaktycznego wynosił zaledwie: 0,10 w 2007 r., 0,12 w 2008 r., 0,13 w 2009 r., 0,15 w 2010 r. oraz 0,16 w 2011 r. Wyższe wartości przyjmował wskaźnik liczby publikacji w czasopismach recenzowanych wymienionych w wykazie Ministra kształtujący się poziomem odpowiednio: 0,40, 0,58, 0,59, 0,87 i 0,62. Pracownicy Uczelni byli autorami łącznie 154 monografii i podręczników (w języku angielskim lub podstawowym dla danej dyscypliny) oraz 361 innych monografii lub podręczników. Z danych *Science Citation Index* wynika, iż w latach 2007-2011 publikacje pracowników Uczelni były cytowane w 312 przypadkach. Ponadto, w latach 2007-2011 zorganizowano łącznie 17 konferencji krajowych (średnio 3,4 rocznie) i 23 konferencje międzynarodowe (średnio 4,6 rocznie). Politechnika uzyskała łącznie 17 nagród za prowadzoną działalność naukową (z wyłączeniem lat 2007 i 2008); nie odnotowano natomiast nagród i wyróżnień przyznawanych za praktyczne zastosowanie wyników prac B+R.

W latach 2007-2011 aktywność wydziałów Politechniki w zakresie zastosowań praktycznych skutkowałą zgłoszeniem do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej łącznie 78 wynalazków, przy czym w latach 2009-2011 zaobserwowano znaczną tendencję wzrostową w tym zakresie (z 13 do 32). Pomimo, iż Uczelnia uzyskała 56 patentów, to tylko trzy zostały zastosowane w praktyce (jeden w 2008 r. i dwa w 2009 r.). Uczelnia zawarła trzy umowy na sprzedaż licencji (jedna w 2008 r. i dwie w 2009 r.). We wskazanym okresie zgłoszono cztery wynalazki do opatentowania za granicą, jednakże do czasu zakończenia kontroli nie uzyskano patentów. Uczelnia uzyskała cztery prawa ochronne na wzory użytkowe i jedno prawo ochronne z rejestracji wzoru przemysłowego, ale żaden z tych wzorów nie znalazł zastosowania w praktyce.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż w Politechnice niezapewniono właściwego ewidencjonowania i dokumentowania sposobu wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych realizowanych przez jej

pracowników. W konsekwencji, w latach 2009-2011 Uczelnia nie posiadała wdrożeń udokumentowanych i wykorzystanych poza jednostką wyników badań naukowych i prac rozwojowych, a także nie uzyskano z tego tytułu przychodów. Z wyjaśnień Pana Rektora wynika, iż część umów zawartych z podmiotami gospodarczymi na wykonanie prac B+R (zakończonych osiągnięciem celu) dotyczyła realizacji prac badawczo-wdrożeniowych (prawie 170 spośród 1260), jednak prace te nie zostały zaewidencjonowane jako prace wdrożeniowe w szczególności z powodu nieudokumentowania sposobu wykorzystania wyników badań poddanych komercjalizacji.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia podjęte przez Pana Rektora w trakcie kontroli działania mające na celu prawidłową rejestrację i ewidencję realizowanych prac badawczo-wdrożeniowych.

W lutym 2011 r. Politechnika podjęła współpracę z Kieleckim Parkiem Technologicznym, której efektem była: zorganizowanie trzech edycji Kieleckich Dni Przedsiębiorczości Akademickiej obejmujących m.in. konferencję na temat przedsiębiorczości akademickiej, warsztaty w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, komercjalizacji wiedzy i nowoczesnych technologii, a także procedur zarządzania własnością intelektualną. Kooperacja Uczelni z Kieleckim Parkiem Technologicznym przyniosła również wymierne korzyści studentom i absolwentom Politechniki, którzy uczestniczyli w wyjazdach szkoleniowych w ramach projektu pn. *Akademia kreatywnej przedsiębiorczości akademickiej* oraz w przedsięwzięciu pn. *Nauka dla biznesu – uniwersytet inkubatorem komercjalizacji badań naukowych* (lipiec 2008 r. – wrzesień 2009 r.) z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa jednak, iż współpraca Politechniki z Kieleckim Parkiem Technologicznym nie obejmowała komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych w Uczelni.

5. Senat Politechniki, uchwałą nr 51/04 z dnia 25 lutego 2004 r., przyjął dokument pn. *Strategia Rozwoju Politechniki Świętokrzyskiej*, w którym do nadrzędnych celów Uczelni zaliczono zapewnienie wysokiej jakości kształcenia poprzez położenie akcentu m.in. na: odpowiednie kwalifikacje i liczebność kadry naukowo-dydaktycznej, właściwą organizację procesu dydaktycznego i infrastrukturę badawczą, wysoki poziom prowadzonych przez Uczelnię badań naukowych, aktywną współpracę krajową i zagraniczną oraz budowę uniwersytetu technicznego. W późniejszym okresie podejmowano w Uczelni działania stanowiące kontynuację założeń Strategii, m.in. przyjęto program i plan działania w układzie zadaniowym na lata 2008-2012 określające odpowiednio: priorytety i zadania w działalności Uczelni, jednostki realizujące, terminy, osoby kierujące i osoby nadzorujące.

W badanym okresie stopień realizacji zadań i priorytetów ww. Strategii był monitorowany przez Senat i Rektora Uczelni. Na posiedzeniach Senatu w listopadzie 2009 r. i grudniu 2010 r. kierownicy jednostek naukowych Politechniki złożyli w tym zakresie odpowiednie sprawozdania.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań mających na celu zwiększenie efektywności naukowej podstawowych jednostek organizacyjnych Uczelni.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK proszę Pana Rektora o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Rektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.